

בר"ע 44937-01-21
בר"ע 19063-02-21

בעניין: מועדון הכדורגל הפועל רעננה

ע"י ב"כ עוה"ד רועי רוזן ו/או יובל שדמי ו/או ערן נוימן
ו/או מוחמד ריזקה ו/או צח שחרור
מדרך מנחם בגין 11 (מגדל רוגובין תדהר – קומה 26), רמת גן 52681
טלפון: 03-7165158 ; פקס: 03-7165159

המבקש בבר"ע 44937-01-21

עמית בן שושן

באמצעות ב"כ עוה"ד שי אליאס ו/או ליזי דללי
ממגדלי טויוטה (מגדל A - קומה 23)
מרחוב יגאל אלון 65, תל-אביב 67443
טל: 03-5616605 ; פקס: 03-5616607

המבקש בבר"ע 19063-02-21

— נגד —

1. אלי בביב

ע"י ב"כ עוה"ד שי אליאס ו/או ליזי דללי
מדרך יגאל אלון 65 (מגדל טויוטה, קומה 9), תל אביב
טלפון: 03-5610094 ; פקס: 03-5616607

2. ההתאחדות לכדורגל בישראל

ע"י ב"כ עוה"ד עמית פינס ו/או אבישי איפרגן
ממשרד פשר, בכר, חן, וול אוריון ושות', עורכי דין
מרחוב דניאל פריש 3, תל אביב 6473104
טלפון: 03-6944111 ; 03-6091116

3. מנהלת ליגות הכדורגל המקצועניות בישראל 2014 בע"מ

מדרך בן גוריון 2, רמת גן, 5257334
טלפון: 03-3734050 ; 03-3734055

4. הסתדרות העובדים הכללית החדשה

המשיבים בבר"ע 44937-01-21

מועדון הכדורגל מ.ח. בית"ר ירושלים (2001) בע"מ

ע"י ב"כ עו"ד רונן מוסנזון
מדרך ששת הימים 30 (מגדל צ'מפיון) בני ברק 512061
טל: 03-7323888 ; פקס: 03-7323887

המשיב בבר"ע 19063-02-21

היועצת המשפטית לממשלה

באמצעות ב"כ עו"ד מהמחלקה למשפט העבודה בפרקליטות המדינה
מר'ח' מח"ל 7, ת.ד. 49123, ירושלים, 9776316
טל: 073-3928129 ; פקס: 02-6462809

מתייצבת להליך

עמדה מטעם היועצת המשפטית לממשלה

בהתאם להחלטת בית הדין הנכבד מיום 30.6.2021, ובהמשך להודעה בדבר התייצבותה להליך שבכותרת, תובא להלן עמדה מטעם היועצת המשפטית לממשלה.

א. פתח דבר

1. עניינם של ההליכים דכאן בשתי בקשות רשות ערעור שהוגשו על שתי החלטות סותרות: האחת התקבלה בבית הדין האזורי לעבודה בתל אביב, והשנייה בבית הדין האזורי לעבודה בירושלים. במרכזן של בקשות רשות ערעור אלו, כמפורט בהחלטת בית הדין הנכבד, ניצבת שאלת היחס בין הוראות סעיפים 10 ו-11 לחוק הספורט, התשמ"ח-1988 (להלן: "**חוק הספורט**"), לבין סעיפים 3 ו-5 לחוק הבוררות, התשכ"ח-1968 (להלן: "**חוק הבוררות**"), שעה שעילת התובענה כרוכה בבירור זכויות קוגנטיות מכוח חקיקת המגן. ובלשון אחר: האם על תביעות שחקני כדורגל לתשלום זכויות מכוח חקיקת המגן להתברר לפני בית הדין לעבודה, או לפני מוסד השיפוט הפנימי, ובמקרה זה – לפני המוסד לבוררות וגישור של התאחדות הכדורגל בישראל. ראשיתם של ההליכים שלפנינו בתביעות אשר עילתן מושתתת על חקיקת המגן, שהגישו שחקני כדורגל – המערער בבר"ע 19063-02-21 **עמית בן שושן נ' מועדון הכדורגל מ.ח. בית"ר ירושלים** (להלן: "**עניין בן שושן – בית"ר ירושלים**") והמשיב בבר"ע 44937-01-21 **מועדון הכדורגל הפועל רעננה נ' אלי בביב** (להלן: "**עניין הפועל רעננה – בביב**") – כנגד אגודות הכדורגל בהן הועסקו, לבית הדין האזורי לעבודה בירושלים ובתל אביב בהתאמה.
3. אגודות הכדורגל המעסיקות – המשיבה **בעניין בן שושן – בית"ר ירושלים** והמערערת **בעניין הפועל רעננה – בביב**, הגישו מצדן לבית הדין האזורי לעבודה, בקשות לעיכוב בירור התובענות ולהעברת המחלוקות האמורות לדיון לפני המוסד לבוררות של התאחדות לכדורגל בישראל, זאת מכוח סעיף 5 לחוק הבוררות.
4. כאמור, ההחלטות נושא בקשות רשות הערעור דכאן סותרות: **בעניין בן שושן – בית"ר ירושלים**, קיבל בית הדין האזורי לעבודה בירושלים (כבוד השופטת רוינר ישרודה, ונציגי הציבור מר אלי קדוש ומר יוסף בנבנישתי) את הבקשה לעכב את ההליכים בתובענה ולהעביר את הסכסוך להכרעת המוסד לבוררות של ההתאחדות לכדורגל; ו**בעניין הפועל רעננה – בביב**, דחה בית הדין האזורי לעבודה בתל-אביב (כבוד השופטת קליימן, ונציגי הציבור מר ברוך הראל ומר יונה הנדל) את בקשת עיכוב ההליכים וקבע כי ההליך יתנהל לפני בית הדין לעבודה.
5. בפתח הדברים יוטעם, כי המדינה אינה צד לסכסוך נושא ההליכים שבנדון, וממילא עובדות המקרה אינן ידועות ליועצת המשפטית לממשלה. על כן, במסגרת הצגת עמדתה להלן, תתייחס היועצת המשפטית לממשלה לסוגיות המתעוררות בהליכים אלה מן ההיבט העקרוני בלבד.
6. כפי שיפורט בהרחבה להלן, לעמדת היועצת המשפטית לממשלה, הפורום המתאים לבירורן של תובענות שעילתן מבוססת בעיקרה על זכויות מכוח משפט העבודה המגן, הוא, ככלל, בית הדין לעבודה, לו הוענקה הסמכות מכוח הדין, ואשר לו המומחיות לדון בנושאים אלה. אכן, בהתאם לחוק הספורט ולהלכה הפסוקה, למוסד השיפוט הפנימי סמכות בלעדית לדון ולהחליט בעניינים הקשורים לפעילות במסגרת התאחדות או איגוד כאמור בסעיף 11 לחוק הספורט, ולסמכותו זו ניתנה פרשנות רחבה. ואולם סמכות זו אינה משתרעת על הליכים שעניינם

- בזכויות קוגנטיות, ועל אלה להתברר לפני בית הדין לעבודה. זאת, לנוכח חשיבות השמירה על זכויות קוגנטיות והאינטרס הציבורי הגלום בכך, והיעדר המומחיות לקיים בהן דיון ראוי במוסדות הפנימיים. יוטעם, כי עמדה זו עולה בקנה אחד עם ההלכות שיצאו מעמו של בית הדין הנכבד בנושא זה, אשר בהן נקבע מפורשות כי על זכויות קוגנטיות להתברר לפני בית הדין לעבודה, וזאת הן באופן כללי, והן באופן ספציפי ביחס לבוררות מכוח חוק הספורט.
7. עוד יצוין, כפי שיפורט להלן, כי גישה זו עולה בקנה אחד גם עם זכות הגישה לערכאות, משהיא מאפשרת בידי העובדים (השחקנים) ערעור בזכות שאינו מוגבל בהשוואה למשל לפסק בורר, וראו סעיף 29ב לחוק הבוררות הקובע כי קיימת רשות ערעור על פסק בוררות רק אם הצדדים התנו שעל הבורר לפסוק בהתאם לדין.
8. עוד יובהר כבר בשלב זה, כי לעמדת היועצת המשפטית לממשלה, סעיף 10 לחוק הספורט הוא סעיף ספציפי הקובע "בוררות סטטוטורית" ולא "בוררות הסכמית", ולכן המסקנה הנוגעת לגבולות סמכות השיפוט הפנימיים אינה יכולה להיגזר מסעיף 3 לחוק הבוררות העוסק בבוררות הסכמית, ולא ניתן לשאוב את האיסור לדיון בזכויות קוגנטיות במישרין מסעיף זה. שאלת הסמכות נגזרת מהשאלה הפרשנית האם סמכות המוסד לשיפוט פנימי במקרה של ההתאחדות לכדורגל המוסד לבוררות וגישור, משתרעת גם על תביעות שעילתן בזכויות שמקורן בחקיקת המגן, ועל כך תרחיב היועצת המשפטית לממשלה להלן.
9. בטרם תובא העמדה, ייסקרו להלן, בתמצית, ההליכים לפני בית הדין האזורי לעבודה, ועיקרי טענות הצדדים להליכים דכאן, וכן תוצג המסגרת הנורמטיבית הרלוונטית לענייננו.

ב. תמצית ההליכים לפני בית הדין האזורי והטענות בבקשות רשות הערעור

1. בר"ע 19063-02-21 עמית בן שושן נ' מועדון הכדורגל מ.ח. בית"ר ירושלים

10. כאמור, בקשת רשות ערעור זו הוגשה נגד החלטתו של בית הדין האזורי לעבודה בתל-אביב (כב' השופטת שרה רוינר ישראל ונציגי הציבור מר אלי קדוש ומר יוסף בנבנישתי) בסע"ש 586-04-20 עמית בן שושן – מועדון הכדורגל א.ג. בית"ר ירושלים (2001) בע"מ (ניתנה ביום 21.1.2021).
11. כעולה מפסק דינו של בית הדין האזורי, בהמשך לתביעה שהגיש המערער בהליך זה נגד המשיבה, במסגרתה התבקשו על ידו סעדים שמקורם בחוקי מגן, הגישה המשיבה בקשה לעיכוב הליכים מכוח סעיף 5 לחוק הבוררות, לנוכח תניית בוררות הקיימת בהסכם שנחתם בין הצדדים.
12. המשיבה הפנתה להוראות חוק הספורט, אשר מקנה סמכות להתאחדות לכדורגל להקים מוסדות שיפוט פנימיים, שמטרתם הכרעה בסכסוכים הקשורים בענף, לרבות תשלום שכר. כן הפנתה לטופס הנלווה לחוזי שחקני הכדורגל, הכולל תניית בוררות ולהחלטת כבוד הנשיא אברהמי בסע"ש (י-ם) 57268-08-18 תומר בן יוסף – מועדון הכדורגל א.ג. בית"ר ירושלים (להלן: "עניין בן יוסף"), שערכב את ההליכים בתובענה לאור תניית הבוררות שבהסכם.¹

¹ יצוין כי החלטה זו בוטלה על ידי בית הדין הנכבד בבר"ע (ארצי) 39365-03-20 תומר בן יוסף – מועדון הכדורגל א.ג. בית"ר ירושלים (2001) בע"מ (נבו 23.11.2020), מהטעם כי לא התקיימו התנאים המקדמיים הקבועים בסעיף 5 לחוק הבוררות לעניין עיכוב הליכים, תוך שבית הדין הנכבד קבע כי אינו מכריע בשאלה נושא ההליכים דכאן.

13. המערער טען כי רכיבי התביעה נובעים מחוקי מגן, אשר הסמכות הייחודית לדון בהם מצויה בידי בית הדין לעבודה. בעניין זה הפנה לפסיקות בית הדין הנכבד, על פיהן אין תוקף לתניית בוררות שמשמעותה היא העברת הכרעה בדבר זכויות קוגנטיות למוסד בוררות, לרבות במקרים בהם מדובר במוסד בוררות מכוח חוק הספורט. זאת ועוד, לטענתו העברת רכיבי התביעה שאינם חלק מחוקי המגן להכרעת בוררות, תוביל להכרעות סותרות, ובשל כך יש עדיפות לברר את התביעה כולה תחת קורת גג אחת.

14. בית הדין האזורי לעבודה בירושלים פסק כי דין הבקשה להתקבל, וכי יש לעכב את ההליכים בתובענה ולהעביר את הסכסוך להכרעת המוסד לבוררות של ההתאחדות לכדורגל. בית הדין האזורי הזכיר את הלכת בית הדין הנכבד לפיה **"זכויות המוענקות מכוח חוק המגן אינן יכולות להימסר להכרעת בורר והמקום הראוי לבירור מחלוקות הנוגעות לזכויות אלה היה ועודנו בית הדין לעבודה"** וכי **"הגם שמדובר במוסד בוררות מכוח חוק הספורט על מאפייניו הייחודיים אין מקום לשנות מההלכה ה(מ)חייבת"**. על אף הלכות אלה, קבע בית הדין האזורי כי **"לטעמנו, כאשר עסקינן בסכסוך בין שחקני כדורגל לבין מעסיקתם, קיימים מספר מאפיינים המצדיקים את העברתו של הסכסוך למוסד בוררות"**.

15. בין המאפיינים המצדיקים, אליבא דבית הדין האזורי לעבודה, את העברת הסכסוך למוסד לבוררות של ההתאחדות לכדורגל, ציין בית הדין את **"האינטרס הציבורי בהפחתת העומס על בתי המשפט"**. ביחס ל"חשש ממסירת ההכרעה בזכויות המוקנות בחוקי המגן, לידי מוסד בוררות שאינו כפוף לדינים המהותיים ולדיני הראיות", ציין בית הדין כי **"יש לזכור כי ביסוד הענקת זכויות אלו עומדת נקודת המוצא לפיה העובד היחיד נתון בעמדת מיקוח חלשה אל מול המעסיק המצדיקה לסטות מעקרון חופש החוזים על ידי יצירת תנאים מינימליים לתוך חוזה העבודה שמקורם בחיקוק"** וכי **"לנקודת מוצא זו אין הצדקה בכל מצב ובאופן ספציפי אין לו הצדקה בנסיבות מושא הליך זה"**. בהקשר זה הפנה בית הדין האזורי לפסיקה של בית דין נכבד זה העוסקת בכך שלעיתים עקרון תום הלב גובר על דרישת הקוגנטיות, וכן לפסיקתו לפיה יש להתאים את הפסיקה למציאות המשתנה ולתמורות החלות ביחסי העבודה במשק. בית הדין האזורי ציין כי **"במקרים כגון אלו נוכח בית הדין כי גמישות על ידי מתן פתח להסכמות הצדדים שתואמות את הנסיבות והייחודיות שבמאפייני ההעסקה, אינה נוגדת את תחולתם של חוקי המגן"** וכמו כן כי **"...מתכונת ההתקשרות עם שחקני כדורגל היא ייחודית ואינה דומה למתכונת ההתקשרות הרגילות בתחום יחסי העבודה. בכלל זה חלים על הצדדים תקנונים שונים: מתכונת ושעות העבודה ייחודיות (משחקים בסופי שבוע או באמצע השבוע, ימי שבוע בהם לעיתים משולם רק עבור שעות אימונים צרות, ולעיתים משחקים בחו"ל) המכתיבים התנהלות ייחודית מבחינת שעות העבודה וכיו"ב. ועוד, בעניינו (צ"ל – עניינו) נטענת הטענה לאי חידוש הסכם לתקופה קצובה. מאפייני סיום יחסי ההעסקה בתחום דגן כוללים העברות בין קבוצות כדבר שבשיגרה (דבר שאין דומה לו בהעסקת עובדים רגילים במשק – לא תמצא את חברות דנות ביניהן על 'רכישתו' של עובד). ראוי כי בוררים שהם משפטיים ומקצועיים בתחום יידרשו לכך"**.

16. כמו כן התבססה ההחלטה, כאמור, על הטעמים שהובאו בעניין בן יוסף, ובכלל זה הנימוק כי **"הפנייה למוסד לבוררות היא הן רגולטורית, מתוקף חוק הספורט, והן וולנטרית, מתוקף חתימת השחקנים על הסכמי העסקה"** וכי **"ייחודה של צורת העסקה, גובה שכרם של השחקנים, מעורבות עורכי הדין בחתימה על הסכמי העסקה, האופי הבינלאומי של היחסים**

בין השחקן לקבוצה - מחייבים התייחסות שונה, גם בנוגע לתביעות בזכויות קוגנטיות כגון פיצויי פיטורים." כן הדגיש בית הדין את הנימוק כי "חוק הספורט הוא ספציפי ומתאים למאפיינים של עולם הספורט והכדורגל בפרט...כוונת המחוקק הינה לרכז ולהסדיר את המחלוקות המתעוררות בענפי הספורט במסגרת מערכת השיפוט הפנימית, להעביר את ההליכים להכרעת הבוררים שהינם משפטים בעלי ניסיון בהכרעות בסכסוכים בתחום זה, אשר מכירים את מאזן הכוחות בין השחקנים והקבוצות, ומכירים את עולם הכדורגל בצורה הוליסטית ובינלאומית". טעם נוסף שהוזכר הוא האמון שיש לתת במוסד הבוררות, "וכי הבוררים במוסד הבוררות הם מקצועיים, בעלי ידע וניסיון בתחום הייחודי והבינלאומי" והם "מתמנים על ידי ועדה מקצועית ומאוזנת, שבה חברים ובעלי קול זהה – הן נציגי ארגון השחקנים (צ"ל – שחקנים) והן נציגי מנהלת הליגות המקצועיות".

17. עוד ציין בית הדין האזורי כי התובע השתכר סכום של כ-1.59 מיליון ש"ח לשנה וניהל משא ומתן על תנאי העסקתו באמצעות סוכנים בקיאים בענף. כמו כן צוין בפסק הדין, כי יש להניח שגם מתכונת העבודה הייתה כזו הנוהגת לכלל שחקני הכדורגל, ומשכך, הגיע בית הדין למסקנה כי החשש שהתדיינות בהליכי בוררות עלולה לפגוע בזכויות מגן, אינו רלוונטי. בית הדין סיכם וקבע כי "למוסד לבוררות של ההתאחדות קיימת עדיפות בכל הנוגע להכרת המאפיינים הייחודיים שבהעסקת שחקני כדורגל, והמקצועיות והניסיון הדרוש לטיפול בתביעות מכוח הסכמי העבודה".

2. בר"ע 44937-01-21 מועדון הכדורגל הפועל רעננה נ' אלי בביב

18. בקשת רשות ערעור זו הוגשה נגד החלטתו של בית הדין האזורי לעבודה בתל-אביב (כב') השופטת מירב קליימן ונציגי הציבור מר ברוך הראל ומר יונה הנדל) בסע"ש 10105-10-20 מועדון הכדורגל הפועל רעננה - אלי בביב (ניתנה ביום 10.1.2021). המשיב בהליך זה הינו שחקן כדורגל מקצועני ששיחק במערערת במשך 8 שנים. בהמשך לתביעה שהגיש נגד המערערת – בה טען לזכאות לפיצויי פיטורים, לתשלום חלף הפרשות פנסיוניות, לדמי הבראה, לפדיון ימי חופשה ולגמול עבודה בשבת – הגישה המערערת, במקביל לכתב ההגנה, בקשה לעשות שימוש בסמכות הקבועה בסעיף 5 לחוק הבוררות, לעכב את ההליכים לאור תניית בוררות ולהעביר את הסכסוך למוסד לבוררות וגישור של ההתאחדות לכדורגל.

19. טענות המערערת היו, בין היתר, כי המשיב הגיש תביעתו לבית הדין על מנת להתגבר על מחסום ההתיישנות. לטענתה, למוסד לבוררות ישנה סמכות ייחודית לדון בתביעה בהתאם לסעיפים 10(א) ו-11 לחוק הספורט. עניינה של התביעה באירועים שהתרחשו במסגרת עיסוק התובע כשחקן כדורגל הכפוף להוראות תקנוני ההתאחדות, ולשם דיון בה נדרשת הבנה של נסיבות ענף הכדורגל. זאת ועוד, המערערת טענה כי בהתאם להוראות תקנון הבוררות, דין התקנון כדין הסכם בוררות והפנתה לתקנות 2-3 לתקנון המוסד לבוררות הקובעות את מסגרת סמכותו הייחודית.

20. המשיב טען, בין היתר, כי הסעדים הנתבעים בתביעתו מצויים בסמכות בית הדין לעבודה, אשר לו הסמכות הייחודית לדון בזכויות מכח חקיקת מגן, שאינן בנות בוררות. עניינה של התביעה הינו בגין אי תשלום זכויות קוגנטיות, עליהן לא ניתן להתנות, אף כשמדובר בבוררות חובה מכח חוק הספורט. לחלופין ומטעמי יעילות דיונית, אף אם חלק מרכיבי התביעה ברי בוררות,

מן הראוי לברר את כולה תחת קורת גג אחת. לטענתו, גם לו הייתה מתקבלת טענת המבקשת כי מדובר בתביעה חוזית, מדובר בסמכות מקבילה ולא ייחודית.

21. בית הדין האזורי פסק כי דין הבקשה לעיכוב ההליכים להידחות. בית הדין האזורי הסתמך על המסד הנורמטיבי שפורט על ידי בית הדין הנכבד בעניין **בן יוסף**, וקבע כי **"נקודת המוצא במערכת היחסים בין הצדדים היא חלות חוק הבוררות"** וכי **"דין בורות לפי חוק הספורט כמוהו כדין בורות לפי חוק הבוררות, בשינויים המחוייבים מההוראות הייחודיות לחוק הספורט לתקנונים שהותקנו על פיו"**. בפסק דינו, הפנה בית הדין האזורי לסעיף 3 לחוק הבוררות, תוך שקבע, כי אף שבמקרה זה מדובר בבוררות סטטוטורית, מכוח סעיף 10 לחוק הספורט, אין בכך כדי לשנות מהן הכלל לפיו **"זכויות קוגנטיות שבמשפט העבודה המגן, אינן 'ברות בורות'"** וכן כי **"המקום הראוי לבירור מחלוקות הנוגעות לזכויות אלה היה ועודנו בית הדין לעבודה"**.²

22. בית הדין האזורי הוסיף וקבע את הדברים הבאים :

"...אף כי סבורים אנו כי יש טעם של ממש בדברים שהובאו בפסיקות השונות שצוטטו בבקשה אשר למגמה להעביר למוסדות השיפוט הפנימיים את מכלול הסכסוכים בין שחקן לקבוצתו - כולל אלו העוסקות בנושאי שכר ותשלומים מכח יחסי עובד מעסיק - לאור הייחודיות שבענף והיכרות הבוררים עם סוגיות ייחודיות לעולם זה, כמו עם ההסכמים המיוחדים החלים במסגרת התקשרות שחקן עם קבוצתו, מצאנו כי נוכח עילות התביעה הסובבות במקרה זה אך סביב משפט העבודה הקוגנטי ואינן חורגות הימנו – כאשר ברור לנו כי אף אלו ייחתכו ויוכרעו לפי הסכם העסקה המיוחד על מכלול נסיבות חתימתו ולא במנותק ממנו – אזי לפי ההלכה הפסוקה, מדובר בתביעה לזכויות ממשפט העבודה המגן, שכאמור ההלכה כעת היא כי אלו אינן ברות בורות ועל כן אין בידינו לקבל את בקשת המבקשת לעכב את ההליכים כאן תוך הפניית הצדדים למוסד בורות".

ג. המסגרת הנורמטיבית

ג.1. סעיפים 10 ו-11 לחוק הספורט

23. סעיף 10 לחוק הספורט, שכותרתו **"תקנונים"**, קובע כלהלן :

"10. (א) התאחדות או איגוד יתקינו תקנונים שיסדירו את הניהול התקין של הענף או של ענפי הספורט שהם מרכזים, לרבות תקנונים בדבר משמעת, שיפוט פנימי, ובכלל זה מוסדות השיפוט הפנימיים וסדרי הדין שלפיהם ידונו – בכפוף לסעיף 11, העברת ספורטאים – בכפוף לסעיף 11א, וכן בדבר שכר ותשלומים לספורטאים, למאמנים ולבעלי תפקידים אחרים.

²בעניין זה הפנה פסק הדין לבר"ע (ארצי) 575/09 מועדון הכדורגל הפועל ירושלים נ' שוויג (נבו 15.12.2009). (להלן: **"עניין שוויג"**); וכן לבר"ע 1504/02 הפועל באר שבע ואח' – צבי ואח' (ניתנה ביום 5.11.2002).

(ב) בתקנונים כאמור ייקבעו הוראות בענין מתן הזדמנות שווה לפעילות נשים בספורט וכן ייקבעו בהם כללי אתיקה מקצועית לשופטי ספורט, למאמנים, למדריכי ספורט ולספורטאים, בהתאמה לענפי הספורט, וכן לנושאי משרה, כהגדרתם בחוק החברות, התשנ"ט-1999, בהתאחדות או באיגוד, לפי העניין.

(ג) התקנונים האמורים יחייבו את אגודות הספורט, הספורטאים ובעלי התפקידים שבאותו ענף או באותם ענפי ספורט."

24. סעיף 11 לחוק הספורט שכותרתו "מוסדות שיפוט פנימיים", קובע כלהלן :

"11. (א) הסמכות הבלעדית לדון ולהחליט בענינים הקשורים לפעילות במסגרת התאחדות או איגוד, תהיה בידי מוסדות השיפוט הפנימיים שנקבעו בתקנון לפי סעיף 10, ובהתאם להוראות שנקבעו בתקנון לפי אותו סעיף; החלטות ערכאת השיפוט הפנימית העליונה בעניני משמעת יהיו סופיות ואין לערער עליהן לפני בית משפט.

(ב) לא ימונה לחבר מוסד שיפוט פנימי אלא מי שניתן אישור לכשירות מינויו מטעם המוסד לבחינת מינויים, בהתאם להוראות חוק זה.

(ג) המוסד לבחינת מינויים לא ייתן אישור כאמור בסעיף קטן (א) למועמד שהורשע בעבירה אשר מפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה, אין הוא ראוי לשמש כחבר מוסד שיפוט פנימי.

(ד) לא יכהן כחבר מוסד שיפוט פנימי מי שהורשע בעבירה אשר מפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה אין הוא ראוי, לדעת המוסד לבחינת מינויים, לכהן בתפקיד כאמור.

(ה) הוראות סעיפים 9, 10 ו-15 לחוק בתי דין מינהליים, התשנ"ב-1992, יחולו, בשינויים המחויבים, על מינוי, כהונה ופעילות של חבר מוסד שיפוט פנימי.

(ו) בראש מוסד שיפוט פנימי עליון יכהן מי שהיה שופט כהגדרתו בסעיף 1(א) לחוק-יסוד: השפיטה, ויצא לקצבה או פרש.

(ז) בראש מותב של מוסד שיפוט פנימי עליון יכהן מי שכשיר להיות שופט בית המשפט המחוזי.

(ח) בכל עניין של סדרי דין שאין לגביו הוראות לפי חוק זה, בחיקוק אחר או בתקנון שנקבע לפי סעיף 10, ינהג מוסד שיפוט פנימי עליון בדרך הנראית לו הטובה ביותר לעשיית צדק."

25. מכוח הוראת סעיף 10(א) לחוק הספורט, התקינה ההתאחדות לכדורגל את תקנון הענף שהיא מרכזת. מעמדם הנורמטיבי אינו כשל חקיקה או חקיקת משנה אלא הם מהווים החלטה הכפופה לדין המנהלי ולביקורת שיפוטית. סעיף 2 לתקנון, שעניינו סמכות הייחודית של מוסד השיפוט הפנימי שכונה על ידי ההתאחדות לכדורגל כמוסד בורות, קובע כדלהלן :

2" סמכות ייחודית

- לבוררים חברי המוסד לבוררות וגישור תהא סמכות ייחודית לדון:
- (א) בכל סכסוך שבין קבוצה לשחקן ובין שחקן לקבוצה הנוגע לרישום, העברה, השאלה והסגר של שחקן.
- (ב) בכל סכסוך הנוגע ליחסים החוזיים שבין קבוצה לשחקן ובין שחקן לקבוצה.
- (ג) בכל סכסוך הנוגע ליחסים החוזיים שבין קבוצה למאמן ובין מאמן לקבוצה.
- (ד) בכל סכסוך הנוגע ליחסים החוזיים שבין קבוצה לבעל תפקיד ובין בעל תפקיד לקבוצה.
- (ה) בכל סכסוך הנוגע ליחסים החוזיים שבין קבוצה לקבוצה וכן בעניינים שבין קבוצה לקבוצה הנוגעים במישרין או בעקיפין לרישום, העברה, השאלה והסגר של שחקן הנמנה על שורותיה של אחת מהן.
- (ו) בכל סכסוך שבין קבוצה לבין תאגיד עסקי או בין תאגיד עסקי אחד לתאגיד עסקי אחר, הנוגעים במישרין או בעקיפין להסכם העברת זכויות בהתאם ל"תקנון העברת זכויות בקבוצות כדורגל".
- (ז) 1. מבלי לגרוע מכל האמור לעיל, בכל סכסוך שבין קבוצות ו/או בין שחקנים ו/או בין מאמנים ו/או בין ממלאי תפקידים, בינם לבין עצמם ו/או בין כל אחד מן המנויים לעיל – לבין משנהו, בכפוף לאמור בסעיף קטן (ז) 2. להלן.
2. באמור בסעיף קטן (ז) 1. לעיל לא תיכללנה תובענות לנזקי גוף.
- (ח) בכל סכסוך הנוגע ליחסים החוזיים שבין מייצג שחקנים לבין שחקן או בין מייצג שחקנים לבין קבוצה או בין מייצג שחקנים אחד לבין מייצג שחקנים אחר.
- (ט) הבורר יהיה מוסמך לפסוק בשאלת סמכותו. ככל שיידרש הבורר לדון ולפסוק בשאלת סמכותו, ינמק הבורר בכתב את החלטתו".
- (ההדגשה הוספה – הח"מ)

סעיף 8 לתקנון, שעניינו סמכויות ופסק הבורר, קובע כדלהלן:

8". (א) הבורר לא יהיה כפוף לדיני הראיות וסדרי הדין המקובלים. הוראות חוק הבוררות, תשכ"ח-1968 וכלליו שבתוספת לחוק יחולו על הבוררות והבורר יפסוק על פי הוראות תקנוני ההתאחדות ונספחיהם, וכל מסמך הנערך על פיהם. על אף האמור לעיל, במקום בו הנושא אינו מוסדר בתקנונים כאמור, יפסוק הבורר על פי הדין המהותי.

...

(י) מלבד ערעור על סנקציה שתוטל על קבוצה כאמור בסעיף 8א, לא יהיה ערעור על פסק בורר בפני בית הדין העליון של ההתאחדות.

(יא) יו"ר המוסד, רשאי להורות למזכירות האגף המשפטי בהתאחדות לכדורגל, לפרסם בפרסומיה הרשמיים פסק בוררות ו/או החלטת בורר ובלבד

שכל הצדדים להתדיינות לא העבירו בכתב במהלך הליך הבוררות ו/או בסיומו, את התנגדותם לפרסום כאמור. על אף האמור לעיל, אם סבר יו"ר המוסד כי פסק בוררות מסוים הוא בעל חשיבות משפטית או קובע כללים מנחים אשר ראוי להביאם לידיעת כלל הגורמים הכפופים לסמכות המוסד לבוררות וגישור, רשאי הוא, על אף התנגדות הצדדים כאמור, להורות על פרסומו של הפסק ו/או ההחלטה. פרסום כאמור יהא ללא שמות הצדדים וללא שמות הבוררים".

ולעניין אגרה ושכר טרחת הבורר קובע תקנון המוסד לבוררות כדלהלן:

9" (א) כל המגיש תובענה חייב, במעמד הגשת התובענה במשרדי ההתאחדות, לשלם אגרת בוררות, בסכום שייקבע מעת לעת על ידי המזכירות וכן פיקדון כספי על חשבון שכר טרחת הבורר, בסכום שייקבע מעת לעת על ידי נשיאות בית הדין העליון.

(ב) סכום האגרה וסכום ההפקדה יפורסמו בפרסומיה רשמיים של ההתאחדות.

(ג) הבורר יקבע את שכר טרחתו ומי מהצדדים חייב בתשלומיו. סכום שכר הטרחה לא יפחת מסכום הפיקדון הכספי ולא יעלה על סכום שייקבע על ידי נשיאות בית הדין העליון כסכום מקסימלי.

(ד) הבורר רשאי להורות, מיוזמתו או לבקשת בעל דין, על הפקדת ערובה להוצאות שכר טרחתו, אם סבר כי קיים חשש שלא ניתן יהיה לגבותו בסוף ההליך ורשאי הוא להתנות את המשך ההליך בהפקדה כאמור.

(ה) מגיש תובענה הטוען שאין ביכולתו לשלם אגרה, יצרף לתובענה, עם הגשתה לראשונה למזכירות, בקשה לדחיית תשלום האגרה בגין אותה תובענה, וזאת, בצירוף תצהיר מאומת על ידי עורך דין ובו יפרט את הנימוקים לבקשה. הוגשה בקשה לדחיית תשלום האגרה כאמור וראה יו"ר המוסד שאין ביכולתו של המבקש לשלם את האגרה, ונראה ליו"ר המוסד שההליך מגלה עילה, רשאי הוא להורות על דחיית תשלום האגרה, כולה או חלקה למועד אחר".

ביחס לאמור בסעיף 10 לחוק, לענין התקנת תקנון ביחס לשכר ותשלומים לספורטאים, יצוין, כי במסגרת תקנון בקרת תקציבים שהותקן על ידי התאחדות הכדורגל בישראל נקבעה בסעיף 3 חובת התקשרות בכתב בהסכמים בין שחקן שגילו מעל 18 לקבוצה, וכן נקבע בסעיף 5(ב) כי בהסכם יפורטו כל התשלומים בשקלים חדשים ובסכומי ברוטו אשר ישולמו לשחקן. בנספח א' לתקנון שעניינו "טופס הסכם שחקנים" שנקבע בכל עונת משחקים, בו מפורטים התשלומים המחויבים שכר העבודה של השחקן.

26. כאמור לעיל, סעיף 11 לחוק הספורט קובע כי למוסד השיפוט הפנימי תהא "הסמכות הבלעדית לדון ולהחליט בענינים הקשורים לפעילות במסגרת התאחדות או איגוד". ובסעיף 10(א) לחוק הספורט נקבע כי "התאחדות או איגוד יתקינו תקנונים שיסדירו את הניהול התקין של הענף או של ענפי הספורט שהם מרכזים, לרבות תקנונים בדבר משמעת,

שיפוט פנימי, ובכלל זה מוסדות השיפוט הפנימיים וסדרי הדין שלפיהם ידונו – בכפוף לסעיף 11, העברת ספורטאים – בכפוף לסעיף 11א, וכן בדבר שכר ותשלומים לספורטאים, למאמנים ולבעלי תפקידים אחרים.”

27. נשאלת השאלה, אם כן, מה הם העניינים הנכללים בהגדרת “פעילות” שלגביה חלה “סמכות בלעדית” של מוסד השיפוט הפנימי לפי חוק הספורט לדון. באופן ספציפי, האם עניינים אלה כוללים במסגרת ענייני שכר סכסוכים שעניינם זכויות קוגנטיות. על כך, בין היתר, תרחיב היועצת המשפטית לממשלה להלן, בשים לב ללשון החוק ותכליתו.

ד. סעיפים 10 – 11 לחוק הבוררות והאופן שבו פורשו בפסיקה:

28. קביעתו של סעיף 11 לחוק הספורט, המוזכרת לעיל, לפיה למוסדות השיפוט הפנימיים תהא “הסמכות הבלעדית לדון ולהחליט בעניינים הקשורים לפעילות במסגרת התאחדות או איגוד” פורשה בהרחבה בפסיקתם של בית המשפט העליון ובית דין נכבד זה. כך, בענין איגוד הכדורסל בישראל נ’ ל.ב.נ. לקידום כדורסל נשים,³ פסק בית המשפט העליון כדלהלן:

“לאור האמור בסעיף 11 לחוק הספורט, ברי, שלא רק כוונת הגורמים המוסמכים באיגוד, אלא גם כוונת המחוקק הייתה, שסכסוכים בעניינים הקשורים לפעולות במסגרת האיגוד יובאו לפני מוסדות הספורט הפנימיים של האיגוד.

כבר נקבע לא אחת לגבי גופים וולונטריים, שכשיש לאלה מנגנון של שיפוט פנימי, מן הראוי למצות אותם הליכי שיפוט פנימיים. הדבר ראוי, הן משום שכך קבעו אותם גופים וולונטריים, כשכל המצטרף אליהם יודע ומקבל על עצמו את ההוראות בדבר השיפוט הפנימי, והן משום שלמוסדות השיפוט של גופים אלה הידע והמומחיות, הקשורים בפעילות אותם גופים. וכך בענייננו: אין ספק, שלשופטים בבית הדין יש הידע והניסיון הנוגעים לפעולת האיגוד והאגודות המסונפות אליו, ידע וניסיון שיש בהם כדי לסייע בקבלת ההכרעות המתאימות. יש להזכיר בהקשר זה, שכל חברי בית הדין הם משפטנים (סעיף 6(ב)(3) של תקנון היסוד), כך שגם מלאכת פירוש משפטי של התקנונים אינה זרה להם. פנייה למוסדות השיפוט הפנימיים לצורך הכרעה בסכסוכים, קודם פנייה לבית המשפט, יהיה בה גם למנוע ריבוי מיותר של פניות חברי איגודים וולונטריים למיניהם לבית המשפט.”

בית המשפט העליון הוסיף וקבע באותו ענין כי:

“העובדה, שהעניינים המובאים להכרעת מוסד שיפוט פנימי הינם בעלי חשיבות ובעלי אופי עקרוני, אינה עושה עניינים אלה לעניינים שאינם במסגרת פעילות כאמור”. כמו כן נקבע כי “עניינים רבים הקשורים בפעולות במסגרת האיגוד קשורים או נושקים לעניינים בעלי אופי עקרוני. כך, למשל, במקרה של הגבלת שכרם של שחקנים או הגבלת זכויות העברת שחקנים, יכול להיטען, שכל קביעה בעניין זה מקפלת בתוכה פגיעה או החלטה בעניין

³ ע”א 463/90 איגוד הכדורסל בישראל נ’ ל.ב.נ. לקידום כדורסל נשים, מוד(2) 806 (1990).

הקשור בזכות היסוד של חופש ההתעסקות. ובכל זאת אין חולק, שבעניינים אלה ובפירוש התקנונים הנוגעים לכך מוסמכים מוסדות השיפוט הפנימיים לדון...".

29. בעניין כץ נ' איגוד הכדורסל בישראל,⁴ דן בית המשפט העליון בהרחבה בשאלת היחס בין סעיף 5 לחוק הבוררות לבין סעיפים 10-11 לחוק הספורט. בהליך זה התעוררה השאלה האם מוסד השיפוט הפנימי מוסמך לדון בתביעות נזיקיות, הנובעות מן הקשר החוזי בין השחקן לקבוצה. בית המשפט העליון ניתח בהרחבה את סעיפים 10 ו-11 לחוק הספורט, ואת תקנון המוסד לבוררות שנקבע מכוח סעיף 10 לחוק. וכך נקבע בפסק דינו של כבוד השופט דנציגר:

"סעיפים אלו, החלים גם על מוסדות הבוררות הפנימיים של ארגוני הספורט הנזכרים בהם, מעגנים חובה סטטוטורית לקיום הליכי בורות, כך שבית המשפט יעכב הליכים כל אימת שתוגש אליו תביעה שחוק הספורט חל על הצדדים לה ואשר עומדת בתנאי התקנונים שהותקנו מכוחו ויפנה אותם למוסדות הבוררות, לפי ענפי הספורט השונים, ובענייננו למוסד לבוררות של האיגוד [ראו למשל: סמדר אוטולנגי בורות – דין ונוהל 78 (מהדורה רביעית מיוחדת, 2005) (להלן: אוטולנגי)].

מכוח הוראות סעיפים 10 ו-11 הנ"ל התקין האיגוד את תקנון המוסד לבוררות - שדינו כדין הסכם בורות לכל דבר [כאמור בסעיף 1(ה) לתקנון] - אשר "חל על כל הקבוצות הרשומות ו/או שהיו רשומות באיגוד ועל השחקנים הרשומים ו/או שהיו רשומים באיגוד... [סעיף 1(ג) לתקנון]".

30. בהתייחס לשאלת סמכות מוסד השיפוט הפנימי לדון בתביעות נזיקיות, נפסק כי היות שהסכסוך הנזיקי באותו ענין נובע מן היחסים החוזיים בין הצדדים, מוסמך המוסד לבוררות לדון גם בתביעה זו. בית המשפט העליון הוסיף וקבע כי **"הלכה מושרשת היא כי תניית בורות המחייבת פניה לבוררות בכל סכסוך הנוגע ליחסים החוזיים בין הצדדים, בדומה לתניה בעניין שלפנינו, יש לפרש בהרחבה, באופן שכל המחלוקות שנתגלו בין הצדדים ואשר נוגעות לאותם יחסים חוזיים או נובעות מהן, לרבות מחלוקות במישור הנזיקי, תתבררנה במסגרת הליך הבוררות".**

31. בית המשפט העליון הוסיף וקבע, כי גישה פרשנית זו, לפיה, יש לפרש את תניית הבוררות בהרחבה, **"...מתיישבת עם ההלכה לפיה משנדרש בית המשפט ליתן פרשנות לתניית בורות, יבחר הוא, מבין הפרשנויות האפשריות, את הפרשנות לפיה על הסכסוך בין הצדדים להתברר במסגרת בורות על פני פרשנות לפיה יש לברר את הסכסוך בפני בית המשפט [ראו: עניין Interton הנ"ל, פסקה 22; רע"א 853/91 בקל נ' אגודה שיתופית נהלל, פ"ד מח(1) 775, 780 (1994)]. הדבר נכון מקל וחומר, כאשר בורות מכוח חוק הספורט עסקינן".**

ביחס לרציונאל העומד ביסוד גישה זו נקבע כי:

⁴ רע"א 180/07 כץ נ' איגוד הכדורסל בישראל (נבו 4.10.2009) (להלן: "עניין אמיר כץ").

"...הטעם לכך הוא, שגופים אלו, לרבות המוסד לבוררות שליד איגוד הכדורסל בישראל, הינם גופים פנימיים וולונטריים שיוצעים טוב יותר מכל גוף שיפוטי מה הם צורכי חבריהם וכיצד יש לנהל את ענייניהם, כאשר החברים הכפיפו עצמם מרצון לשלטונם של אלו ובכך ממילא הסכימו לקבל על עצמם את הכרעותיהם ... כך למשל, הבוררים במוסד לבוררות הינם משפטנים הבקיאיים בתחום הספורט ובעלי הידע והכישורים המתאימים על מנת להכריע בצורה יעילה וצודקת בסכסוכים המתעוררים בתחום התמחותם, בין אם חוזיים ובין אם נזיקיים. נוסף על היתרונות הגלומים בהתדיינות בפני גופי השיפוט הפנימיים עבור בעלי הדין, הכרה בסמכותם הרחבה של גופים אלו מביאה לצמצום העומס השורר בבתי המשפט ולהפחתת העלויות הכרוכות בריבוי הליכים בפני ערכאות השיפוט המדינתיות, המוטלות בסופו של יום על הציבור הרחב. מגמה זו של מתן פרשנות רחבה לסמכותם של גופי השיפוט הפנימיים של מוסדות הספורט הוולונטריים אף תואמת את כוונתו הברורה של המחוקק במסגרת סעיפים 10 ו-11 לחוק הספורט, להעביר את מכלול הסכסוכים הקשורים בנושא הספורט למוסדות השיפוט הפנימיים של האיגודים או ההתאחדויות השונות [ראו: פלפל, בעמודים 150, 169. כן ראו את דברי ההסבר להצעת חוק הספורט התשמ"ז-1987, ה"ח 1840, בעמוד 274]."

32. בית המשפט העליון דן בשאלת קיומם של טעמים מיוחדים שלא לעכב את ההליכים באותו מקרה, בהתאם להוראות סעיף 5 לחוק הבוררות⁵, וקבע כדלהלן:

"כאמור לעיל, אין ענייננו בבוררות 'רגילה' אשר יונקת כוחה מהסכם בוררות בין הצדדים, כי אם בבוררות סטוטורית הנכפית עליהם מכוח חוק הספורט. הלכה היא כי במקרים כגון דא, חרף האמור בסעיף 5(ג) לחוק הבוררות, אין לבית המשפט שיקול דעת אם לעכב את ההליכים שבפניו אם לאו, והוא חייב לעכב את ההליכים ולהעביר את הדיון לבוררות [ראו: עניין ל.ב.נ. הנ"ל, בעמוד 812. כן ראו: אוטולנגי, בעמוד 282; לוי, בעמוד 17]..."

33. יצוין, כי גישה שונה הובעה בפסק דינו של כבוד השופט רובינשטיין שניתן באותו הליך (אף שהסכים עם תוצאת פסק הדין):

"עם זאת אבקש להוסיף הערות אחדות, שעיקרן הצורך – לטעמי – במבט מתחדש באשר ל"טוטאליות" או "כמעט טוטאליות" הקיימת בעניין הפנייתם של הליכים מסוג זה לבוררות הסטוטורית, וזאת נוכח מורכבות הנושאים העלולים לעמוד על הפרק בתביעות מעין אלה. דבריי עניינם פרשנות

⁵ סעיף 5 לחוק הבוררות, שכותרתו היא "עיצוב הליכים בבית המשפט", קובע כהאי לישנא: "5. (א) הוגשה תובענה לבית משפט בסכסוך שהוסכם למסרו לבוררות וביקש בעל-דין שהוא צד להסכם הבוררות לעכב את ההליכים בתובענה, יעכב בית המשפט את ההליכים בין הצדדים להסכם, ובלבד שהמבקש היה מוכן לעשות כל הדרוש לקיום הבוררות ולהמשכה ועדיין הוא מוכן לכך. (ב) בקשה לעיצוב הליכים יכול שתוגש בכתב ההגנה או בדרך אחרת, אך לא יאוחר מהיום שטען המבקש לראשונה לגופו של ענין התובענה. (ג) בית המשפט רשאי שלא לעכב את ההליכים אם ראה טעם מיוחד שהסכסוך לא יידון בבוררות."

הדין המצוי תוך הצבעה על כיוון דין רצוי. כמובן ער אני למגמת הפסיקה שהביא חברי, באשר לפרשנות המרחיבה של תניית בורות (ראו פסקאות 13-12 לחוות דעתו); ואולם, תמהני כשלעצמי אם זו לא הרחיקה לכת יתר על המידה.

סבורני, כי כוונת המחוקק מתחילה בחוק הספורט, תשמ"ח-1988 ובתקנון היתה להטיל את חובת הבורות באשר לעניינים הנוגעים לליבת הנושאים הספורטיביים, כמו חובות השחקן וזכויותיו החוזיות אל מול קבוצתו, והדברים עולים מסעיף 10 לחוק הספורט, שלפיו התקנונים אמורים להסדיר "את הניהול התקין של הענף... לרבות תקנונים בדבר משמעת, שיפוט פנימי והעברת ספורטאים... שבר ותשלומים..." בדברי ההסבר לסעיפים 9-10 (כיום 10 ו-11) בהצעת חוק הספורט, תשמ"ז-1987, הצעות חוק תשמ"ז, 271, 274 נאמר לעניין התקנונים והסדרי המשמעת – בחינת, כמובהר, מיסודו של מערך קיים – כי "הסדר זה רצוי משום שהוא מאפשר תגובה מהירה ומיידית על חריגות בפעילות הספורטיבית באותו ענף, כדי להבטיח פעילות ספורט רצופה וסדירה". ההתייחסות היא במיוחד לנושא המשמעת, ודומה כי ככלל יש לקרוא את שאר ענייני התקנונים בהקשר זה, ומכל מקום כך באשר לליבת היחסים החוזיים בין הגורמים הרלבנטיים, שחקן וקבוצה. כך גם הרוח הנושבת מסעיף 2 לתקנון המוסד לבורות של איגוד הכדורסל, העוסק בנושאי הבורות, שהיא במובהק – על פי מרבית סעיפיה – "רוח חוזית". איני סבור כי נושאי נזיקין בכלל היו אמורים מתחילה להיות חלק ממכלול זה, והתוספת מ-2002 לתקנון 1989 שהחריגה נזקי גוף מן הבורות (סעיף ט') היתה צעד בכיוון הנכון, אף כי לא מלא לטעמי. אלא שחוששני כי היא משמיעה, אכן שמה שאינו נזקי גוף אינו מוחרג, והדבר זוקק עצמו - כדברי חברי - גם לביטוי הגורף "כל סכסוך", המופיע כידם הטובה של המנסחים ברישא לכל פסקאות סעיף 2 לתקנון, והמאפשר לקרוא לתוך היחסים החוזיים את נגזרותיהם הנזיקיות שאינן נזקי גוף. איני רווה נחת מכך, אך זהו כנראה מצב המשפטי המצוי."

"חברי ציין, אל נכון (פסקה 13 לחוות דעתו), כי "סמכותם של מוסדות השיפוט הפנימיים של איגודי הספורט, ומוסדות הבורות הפנימיים בכלל זה, פורשה בפסיקתו של בית משפט זה על דרך ההרחבה. הטעם לכך הוא שגופים אלה, הינם גופים פנימיים וולונטריים שיודעים טוב יותר מכל גוף שיפוטי מה הם צורכי חבריהם וכיצד יש לנהל את ענייניהם, כאשר החברים הכפיפו עצמם מראש לשלטונם של אלו ובכך ממילא הסכימו לקבל על עצמם את הכרעותיהם". כשלעצמי אבקש, בכל הכבוד, להציב סימן תהיה באשר לכוליותם - טוטאליות בלע"ז כאמור – של דברים אלה, וגם למצוטט על-ידיו מפי השופט - כתארו אז - אור בע"א 463/90 איגוד הכדורסל בישראל נ' ל.ב.נ. לקידום כדורסל נשים, פ"ד מד(2) 806, 810, המדגיש את הצורך במיצויים של הליכי שיפוט פנימיים בגופים הוולונטריים של מוסדות הספורט. ככלל, ככל

שהמדובר בנושאים חוזיים, הדברים מסתברים, בשילוב שבין ההוראה הסטטוטורית שבחוק הספורט לבין חופש החוזים לעיצומו. אך ההפניה הסטטוטורית הנחרצת להליכי הבוררות, לא זו בלבד שיש בה פגיעה בחופש הפניה לערכאות ועל כן לדעתי אין לפרשה בהרחבת יתר, אלא שהיא גם שוללת מן המתדיין – ובעצם המתדיינים – את אפשרות הערעור, למעט על פי העילות שבחוק הבוררות. יתר על כן, לפי סעיף 2(ח) לתקנון "הבורר פטור מלנמק את החלטתו", ופסקו - לפי סעיף 2(י) - הוא סופי, ואין עליו ערעור בפני בית הדין העליון של האיגוד (סעיף 2(ט"ו)). דברים אלה מצדיקים לטעמי לעת הזאת זהירות רבה במגמה המרחיבה של אדיקות בהעברה לבוררות, מה גם שעל פי המצב הקיים (וראו גם סעיף ה' להלן) דינה של בוררות זו כדין כל בוררות אחרת, (לגבי ביטול פסק או אישורו ראו אוטולנגי, בוררות דין ונוהל מה' 4, 972). אוסיף לכך תמרוז אזהרה, אליו אשוב, באשר למומחיות הבוררים בנושאי נזיקין, שאותה יש לוודא".

34. במסגרת רע"א 2186/12 עמר נ' מליקסון,⁶ נדונה השאלה האם בנסיבות אותו הליך מילא המבקש תפקיד בהתאחדות הכדורגל כ"סוכן שחקנים", ועל כן כפוף לסמכות השיפוטית של המוסד לבוררות. בפסק דינו של בית המשפט העליון, נקבע, מפי כבוד השופט רובינשטיין, כדלהלן:

"סעיפים אלו מעגנים – כאמור – חובה סטטוטורית לקיום הליכי בוררות פנימיים, כך שבית המשפט יעבד הליכים כל אימת שתוגש אליו תביעה אשר חוק הספורט חל על הצדדים לה והעומדת בתנאי התקנונים שהותקנו מכוחו ויפנה אותם למוסדות הבוררות, לפי ענפי הספורט השונים, ובענייננו למוסד לבוררות של התאחדות הכדורגל (סמדר אוטולנגי בוררות - דין ונוהל כרך א' 77-78 (מהדורה רביעית מיוחדת – תשס"ה)) (להלן אוטולנגי); ע"א 180/07 כץ נ' איגוד הכדורסל בישראל [פורסם בנבו] (2009) (להלן עניין כץ)). בע"א 463/90 איגוד הכדורסל בישראל נ' ל.כ.ן לקידום כדורסל, פ"ד מד (2), 806 (1990) ציין השופט – כתארו אז – אור כי סעיף 11 לחוק הספורט אינו דן בעניינים הקשורים ל"פעילות שוטפת" בלבד, אלא ל"עניינים הקשורים לפעילות במסגרת ההתאחדות או איגוד", כלשון חוק הספורט, וכי "על פי פשוטם של דברים, ההתייחסות היא לכל הפעילות במסגרת ההתאחדות או האיגוד" (עמ' 811).

וכן:

"התכלית שביסודן של הוראות אלו היא יצירת מערכת לפתרון מהיר ויעיל לבירור סכסוכים אשר תתחשב במאפייניו הייחודיים של עולם הספורט, בפרט נוכח הדינמיות של ענף זה, המצריכה החלטות דחופות ומהירות (דרורה פלפל הספורט בראי המשפט, 173 (1994)). ההנחה, שיש לה רגליים במציאות

⁶ רע"א 2186/12 עמר נ' מליקסון (נבו 20.5.2013) (להלן: "עניין מליקסון").

כמובן, היא כי למוסדות השיפוט הפנימיים הידע והמומחיות בגדרי המאטריה המיוחדת שבה עסקינן. תכלית זו משמיעה לנו פרשנות מרחיבה של הסמכות הקבועה בחוק הספורט של מוסדות השיפוט הפנימיים שהוקמו מכוחו...". פסק הדין הפנה עוד לקביעות בפסק הדין בענין אמיר כץ, וכן להצעת חוק הספורט: "הסדר זה רצוי משום שהוא מאפשר תגובה מהירה ומיידית על חריגות בפעילות הספורטיבית באותו ענף, כדי להבטיח פעילות ספורט רצופה וסדירה" (הצעת חוק הספורט, התשמ"ז-1987, הצעות חוק 1840, תשמ"ז, עמ' 274).

35. עוד הפנה בית המשפט העליון בענין מליקסון לסעיף 2 ולסעיף 1ג' לתקנון המוסד לבוררות, המוזכר לעיל, המתוה את גדרי הסמכות של המוסד לבוררות של התאחדות הכדורגל, וקבע כי לשון סעיפים אלה "רחבה ומבקשת להקיף את כלל הסכסוכים החוזיים בתחום, וכעולה מסעיף 1ג', את כלל השחקנים בתחום". (ההדגשות הוספו – הח"מ). וראו עוד לענין זה: ברע 1020/00 כהן נ' מכבי תל-אביב מחלקת הכדורגל (נבו 18.06.2000); ת"א (חי') 650/05 אגודת מכבי חיפה-כרמל נ' גוסטמלסקי תשסד (2) 829 (2006); הפ (י-ם) 629/01 בית"ר ירושלים אחזקות (2000) בע"מ נ' אגודת ספורט בית"ר ירושלים (נבו 27.04.2003).

36. הנה כי כן, מפסיקתו של בית המשפט העליון עולה גישה המצדדת, ככלל, במתן פרשנות רחבה לסמכותם של מוסדות השיפוט הפנימיים לפי חוק הספורט, וזאת בשים לב למומחיותם ובקיאיותם בתחום הספורט, וכן לנוכח הצורך בקבלת הכרעות מהירות ודחופות הנובע מאופיו הדינמי של עולם הספורט. כן צוינה בהקשר זה העובדה כי גישה זו יש בה גם כדי להפחית את העומס על בתי המשפט. לצד זאת יש לציין גם את גישתו של כבוד השופט רובינשטיין בענין אמיר כץ, המבקש להזהיר מפני ה"טוטאליות" בפרשנות הוראות חוק הספורט ותקנון מוסד הבוררות שהותקן מכוחו. עם זאת, ניתן לטעון כי בענין מליקסון הביע כבוד השופט רובינשטיין עמדה שונה מעט מזו שהובעה על ידו בענין אמיר כץ, ואולם חשוב לציין כי בענין מליקסון דובר בנקיטת גישה רחבה ביחס לבעלי תפקידים שניתן לראותם כ"שחקנים" עליהם חלה סמכות המוסד לבוררות של התאחדות הכדורגל, זאת בשונה מפרשנות סוגי הסכסוכים ביחס אליהם משתרעת סמכות מוסד השיפוט הפנימי, ועל כן אין בהכרח לראות בפסק הדין בענין מליקסון שינוי מגישתו בענין אמיר כץ.

37. מכל מקום, יש להטעים, כי פסקי הדין האמורים עוסקים בסכסוכים חוזיים (או בסכסוכים הנובעים ממערכת היחסים החוזית בין השחקנים), וממילא פסקי דין אלה לא עסקו בסוגיה הקונקרטית שעניינה היחס בין הוראות חוק הספורט לבין הוראות חוק הבוררות בכל הקשור לתביעות שעניינן זכויות מכוח חקיקת המגן. להלן תתייחס היועצת המשפטית לממשלה לסוגיה ספציפית זו, העומדת במרכזם של ההליכים דכאן. ראשית תובא התייחסות לפסיקה שעסקה באופן ספציפי באפשרות לברר זכויות קוגנטיות במוסד השיפוט הפנימי מכוח חוק הספורט ובהמשך תובא התייחסות לסוגית היחס בין חוק הבוררות לתביעות שעילתן זכויות קוגנטיות באופן כללי.

ה. הליכי בוררות בקשר לתביעות שעילתן זכויות קוגנטיות

38. בע"ע (ארצי) 791/05 כץ נ' רועי ספיר⁷ נקבעה ההלכה לעניין סמכות המוסד לבוררות לדון בתביעות שעילתן זכויות קוגנטיות. וכך נקבע בפסק דין זה:

"אין חולק על תוקפן המחייב של הוראות החוק והתקנונים שהותקנו מכוחו, אלא שהוראות אלה אינן יכולות לעמוד אל מול זכויות הנתונות לעובד במשפט העבודה המגן כלפי מעסיקו. לא מתקבל על הדעת שזכויות קוגנטיות עליהן לא ניתן להתגבר בהסכמה ואשר לגביהן מסורה סמכות שיפוט ייחודית לבתי הדין לעבודה יתבררו במסגרת של "מוסד לבוררות" פנימי של איגוד ספורט זה או אחר. לא זו בלבד שמוסד השיפוט הפנימי נועד – מעיקרו ומעצם טיבו – לעסוק בסכסוכים מקצועיים הנוגעים לענף ספורט מסוים, אלא שאנשיו אינם שופטים ואין להם כישורים מקצועיים לדון בזכויות קוגנטיות מתחום משפט העבודה שלא לדבר על כלים דיוניים מתאימים לבירור זכויות אלה. בחינת תכליתם של דיני העבודה וחקיקת המגן אל מול תכלית חוק הספורט, מוליכים בבירור למסקנה שהמקום הראוי לדון בזכויות עובדים מתחום המשפט המגן הוא בית הדין לעבודה ולא מוסדות השיפוט של אגודות הספורט. מסקנה זו אין בה כדי לגרוע מתפקידם החשוב של מוסדות השיפוט הפנימיים של אגודות הספורט הממשיכים להיות בעלי סמכות בתחומי פעילות רבים שמעבר למשפט העבודה המגן. לא יכול להיות ספק אפוא שב'התמודדות' בין סמכות השיפוט של בתי הדין לעבודה לבין סמכות השיפוט של מוסדות השיפוט הפנימיים של אגודי השיפוט, ידו של בית הדין לעבודה על העליונה בכל הקשור לבירור תביעות שמקורם במשפט העבודה המגן. זהו לא רק הדין המצוי על פי בחינת תכלית החקיקה וההלכה הפסוקה, אלא זה גם הדין הרצוי".

39. דברים דומים נקבעו על ידי כבוד הנשיאה ארד בענין שוויג:

"עיון בפסק דין אמיר כץ מעלה כי על פני הדברים, ההלכה שנקבעה בו אינה נוגעת לזכויות קוגנטיות על פי משפט העבודה המגן. בהקשר זה, חזר בית הדין הארצי לעבודה ופסק כי, ככלל, זכויות מכוח משפט העבודה המגן אינן בנות בוררות (ראו: ע"ע 163/06 שרה אכשטיין – איגוד ערים לכבאות חולון, בת ים, אזור, בע"מ, טרם פורסם, ניתן ביום 1.7.2008). יצוין, כי לא מכבר נדחתה עתירה שהופנתה נגד פסיקת בית הדין הארצי, ובה קבע בית המשפט הגבוה לצדק כי באותה פרשה 'בניגוד לטענת העותר, בית הדין הארצי לא קבע בענייננו הלכה חדשה או סטה מן ההלכה לפיה אין להעביר סכסוך בדבר זכותו של עובד על-פי חוקי המגן להכרעת בורר'. (ראו: בג"צ 8222/09 הרב דוד אלבז – בית הדין הארצי לעבודה, טרם פורסם, ניתן ביום 6.12.2009)".

40. כפי שיפורט להלן, קביעות אלה עולות בקנה אחד עם ההלכות שיצאו מעמו של בית הדין

⁷ ע"ע (ארצי) 791/05 כץ - ספיר (נבו 4.5.2006) (להלן: "עניין דורון כץ").

הנכבד ביחס לאפשרות לברר במסגרת בוררות סכסוך העוסק בזכויות מכוח חוקי המגן (באופן כללי, שלא מכוח חוק הספורט).

41. כך, ברע"א 7873/17 יחיא נ' EAGLE OVERSEAS PROPERTIES INC⁸: "...סעיף 3 לחוק הבוררות קובע... הלכה פסוקה היא כי סכסוך בדבר זכותו של עובד על-פי אחד מחוקי המגן בתחום יחסי העבודה אינו יכול להימסר להכרעתו של בורר..."

42. בע"ע (ארצי) 234/08 מועצה דתית – רבנות אזורית – מרום הגליל נ' הרב אלבז⁹ נפסק מפי כבוד הנשיא סטיב אדלר כדלהלן:

"סעיף 3 לחוק הבוררות... מתוקף הוראה זו, פסקו בית דין זה ובית המשפט העליון, כי זכות שמקורה בחקיקת מגן בעלת אופי קוגנטי אינה בת בוררות מאחר ואינה יכולה להוות נושא להסכם בין הצדדים.. כך נפסק למשל, שאין להעביר לבוררות את השאלה אם שררו בין שניים יחסי עובד ומעביד לצורך בחינת זכאותו של העובד לפיצויי פיטורים; כי אין תוקף להסכם בוררות שעניינו סכסוך בדבר הזכות לפיצוי הלנת שכר; כי אין להעביר להכרעת בורר את שאלת הזכאות לפיצויי פיטורים והזכאות לדמי חופשה; וכי על פי תכליתן, זכויות על פי חוק הגנה על עובדים (חשיפת עבירות ופגיעה בטוהר המידות או במינהל תקין), תשנ"ז-1997, חוק למניעת הטרדה מינית, תשנ"ח-1998 ותביעות על פי סעיפים 2 ו-7 לחוק שוויון הזדמנויות בעבודה, תשנ"ח-1998 אינן בנות בוררות".

כב' השופט (כתוארה אז) ארד ציינה כי:

"כלל נקוט הוא כי יש להבחין בין זכויות הנובעות מחוזה העבודה, אותן ניתן להעביר לבוררות, לבין זכויות הנובעות מחוקי מגן – זכויות קוגנטיות בהן אין ניתן לדון ולהכריע בבוררות, מחשש שהעברתן להכרעת בורר עלולה לעשות פלסתר את הוראות חוקי המגן המקנים לעובד זכויות שאין ניתן להתנות עליהן [ראו: עניין אכשטיין]. במסגרת זו, נעשתה אבחנה נוספת בפסיקתו של בית המשפט העליון בין זכות 'רגילה' הנובעת מיחסי עבודה בעלת זיקה לזכות קוגנטית בהיותה תנאי מוקדם לגיבושה של זכות מחקיקת המגן, זכות העומדת בפני עצמה ויכולה להיות מושא הדיון בבוררות; לבין זכות קוגנטית שאינה בת בוררות [ראו: בג"צ 760/79...וכן ראו: ע"ע 491/05 דורון כץ - רועי ספיר...]."

43. בבג"ץ 2852/16 מעונות ילדים בישראל - קרית הילד עמותה רשומה נ' בית הדין הארצי לעבודה¹⁰ נפסק כדלהלן:

"...הלכה היא, כי סכסוך הנוגע לזכויות עובד על-פי חוקי המגן אינו יכול להימסר להכרעת בורר.. זכויות המגן זכו להגנה קוגנטית מאת המחוקק על

⁸ רע"א 7873/17 יחיא נ' EAGLE OVERSEAS PROPERTIES INC (נבו 07.11.2017).

⁹ ע"ע (עבודה ארצי) 234/08 מועצה דתית – רבנות אזורית – מרום הגליל - הרב אלבז (נבו 16.8.2009).

¹⁰ בג"ץ 2852/16 מעונות ילדים בישראל - קרית הילד עמותה רשומה נ' בית הדין הארצי לעבודה (נבו 11.5.2016).

יסוד מדיניות סוציאלית המכוונת להגן על העובד, וברי כי אין להסכים עליהן ולשנותן, שאם לא כן - לא יוגן העובד מפני לחץ וניצול, וההגנה עליו תסוכל. בהתאם לכך נפסק, כי אין למסור להכרעת בורר מחלוקות הנוגעות לזכויות קוגנטיות של עובד ואף לא לתנאים המוקדמים לזכאות להן..."

44. וכן נפסק בע"ע (ארצי) 1504/04 ד"ר ללה אבין נ' מכבי שירותי בריאות:¹¹

"...נפסק משכבר כי שאלת עצם קיומם של יחסי עובד-מעביד אינה ניתנת להכרעה בבוררות. אף אין להעביר להכרעה בבוררות סכסוכים שעניינם זכויות מתחום משפט העבודה המגן: "הכלל הוא... שלא ניתן למסור לבוררות הכרעה בהוראה קוגנטית בחוק או במשפט (מעמד עובד; עצם קיומה או שלילתה של הזכות הקוגנטית; הכרעה עובדתית שיש לה נפקות לזכות סטוטורית כגון התפטרות או פיטורים ונסיבות ההתפטרות), וכל זאת בנוסף להפעלת סמכות שהחוק העניק במפורש לבית הדין לעבודה".

מקור ההגנה על זכויות אלה במטרה החקיקתית שביסודן, עליה עמדה פרופ' רות בן-ישראל: "משפט העבודה המגן משקף את הזכויות והחובות המבטיחות את כבודו החברתי של העובד... במשפט העבודה המגן כלולות, למשל, מרבית הוראות חוקי העבודה הנוגעות לחופשה השנתית שהעובד זכאי לה, לשעות העבודה והמנוחה, להגנת השכר, לימי המחלה, לשכר המינימום וכדומה. הפן הדומיננטי של משפט העבודה המגן נוגע להוראות האזרחיות המקנות לעובד אפשרות לתבוע את מימושן של הזכויות המוענקות לו בחקיקת המגן".

לאור תכליתם של חוקי המגן ומטרתם אין הצדדים מוסמכים להתנות על זכויות שהוקנו לעובד בחוק. בה במידה אין העובד יכול להסמיך בורר לבצע פעולה שהוא עצמו אינה רשאי לעשותה, לרבות ויתור על זכויות המגן המוקנות לו מכוח חוק. לפיכך, זכות שנוצרה בחוק מגן אינה יכולה לשמש נושא להסכם בוררות ותבוא בגדר תחולת הסייג שבסעיף 3 לחוק...

האינטרסים של הגנה על העובד שלובים באלה שבטובת הציבור, מכוונים להגן על הציבור או על חלק ממנו ונועדו להגשמת מדיניות סוציאלית שבישומה עניין לציבור כולו..."

45. בבג"ץ 760/79 דיין נ' בית-הדין הארצי לעבודה,¹² נדונה עתירתה של רופאה נגד קופת חולים על החלטת עיכוב הליכים בתביעה שהגישה לתשלום שכר עבודה ופיצויי הלנת שכר. בהידרשו להסדר הסטוטורי שביסוד הוראות החוק המגנות בתחום יחסי העבודה פסק בית המשפט העליון כך: "מטרתו העיקרית של הסדר זה להגן על זכויותיו של העובד, אך הוא בא גם להבטיח את האינטרס של המעביד והציבור בכללו... אופי ציבורי-קוגנטי זה של ההוראות המגינות - אשר לעיתים אף מתלווה סנקציה פלילית על הפרתו - מביא לידי

¹¹ ע"ע (עבודה ארצי) 1504/04 ד"ר ללה אבין - מכבי שירותי בריאות (נבו 8.3.2005).
¹² בג"ץ 760/79 דיין נ' בית-הדין הארצי לעבודה פ"ד לד(3) 820 (להלן: "עניין דיין").

כך שאין הן יכולות לשמש נושא להסכם בין הצדדים. הצדדים לא יצרו את הזכות, והצדדים אינם יכולים להסכים עליה ולשנותה. הזכות היא פרי החוק, הנותן ביטוי למדיניות סוציאלית שבישומה עניין לציבור כולו.¹³ 'שאם לא כן מה הועילו חכמים בתקנתם כשבאו לשמור עובד מפני ניצול'¹⁴.

46. לצד האמור, יצוין כי ברע"א 4710/00 גושן נ' סמינריון גבעת חביבה¹⁵ נפסק כי בנסיבות חריגות ניתן לחרוג מן הכלל שבוררות אינה מסגרת לדיון בזכויות מכוח חוקי מגן. עם זאת, יצוין כי באותו עניין כבר ניתן פסק בוררות והשאלה שעמדה במוקד הדיון היתה האם ניתן להשאירו על כנו, אם לאו. וכך נפסק על ידי בית המשפט העליון:

"העיקרון שלפיו בוררות אינה מסגרת מוכרת לדיון בזכויות שמקורן ב'חוקי מגן' אינו כלל נוקשה, ונסיבות מיוחדות מצדיקות חריגה ממנו. ראשית, מחדל בעל-דין לטעון להיעדר סמכות הבורר במהלך הבוררות והעלאת טענת היעדר סמכות רק לאחר שניתן פסק בורר יהיו בדרך-כלל בעוכריו וכשילו את ניסיונו לבטל את הפסק... שנית, בענייני בוררות תיבחן טענת חוסר סמכות הבורר העולה במסגרת בקשה לביטול פסק על רקע השאלה אם השארת הפסק על כנו, חרף היעדר סמכות, עלולה לגרום עיוות דין למי מן הצדדים..."

47. יצוין, כי בספרות הובעה דעה שונה. בהקשר זה יצוין מאמרו של פרופ' מירוני, "ההלכה המגבילה את השימוש בבוררות ביחסי עובד-מעביד: בחינה מחדש",¹⁶ הקורא לשקול מחדש את ההלכה לפיה אין לקיים בוררות לגבי נושאים קוגנטיים; כן ראו בספרה של כבוד השופטת דרורה פלפל.¹⁷ עם זאת, יוטעם, כי ההלכה היא כפי שנפסקה על ידי בית הדין הנכבד בעניין דורון כץ.

ו. עמדת היועצת המשפטית לממשלה

48. נידרש אפוא ליישום הדברים דלעיל על ענייננו ולבחינת השאלה האם ניתן לדון במסגרת הליכי בוררות מכוח חוק הספורט בזכויות שעניינן חוקי המגן הקוגנטיים.

49. כאמור לעיל, המחוקק ראה לנכון לקבוע בוררות סטטוטורית ביחס לנושאים הכרוכים בפעילותן של התאחדות או איגוד ספורט ואין ענייננו בבוררות הסכמית. בענף הכדורגל הותקנו מכוח החוק תקנונים שבמסגרתם נקבעה בוררות סטטוטורית בין היתר ביחס למערכת היחסים החוזית בין השחקן לקבוצתו. סמכותם של מוסדות השיפוט הפנימיים פורשה בפסיקה על דרך ההרחבה, וזאת מתוך הכרה ביתרונות הרבים הגלומים בדיון לפני המוסד לשיפוט פנימי, ובהם בקיאותם של הבוררים בענף הספורט הרלוונטי; הצורך במתן פתרון מהיר לחריגות בתחום הספורט; השאיפה להפחית מן העומס המוטל על בתי הדין לעבודה; והטענה כי השחקנים אינם מצויים בעמדת נחיתות ביחס למעסיקם, בשונה מן המצב השורר פעמים רבות ביחס לעובדים אחרים.

¹³ דב"ע לב/32-3 מרלן פרוימוביץ' - ישראל בר אדון, פד"ע ד 39.

¹⁴ דברי השופט ויתקון בע"א 359/63 אלסעיד נ' כהן, פ"ד יח 3 290, 295.

¹⁵ רע"א 4710/00 גושן נ' סמינריון גבעת חביבה, נה(2) 426 (2001).

¹⁶ מרדכי (מוטי) מירוני "ההלכה המגבילה את השימוש בבוררות ביחסי עובד מעביד: בחינה מחדש" משפטים לט 499 (תש"ע).

¹⁷ דרורה פלפל הספורט בראי המשפט (1994).

50. בהינתן פרשנות מרחיבה זו, התעוררה השאלה האם סמכות המוסד לשיפוט פנימי ובמקרה של ההתאחדות לכדורגל המוסד לבוררות וגישור, משתרעת גם על תביעות שעילתן בזכויות שמקורן בחקיקת המגן. שאלה זו מתחדדת בשים לב לעובדה כי במועד חקיקתו של חוק הספורט לא הוכרו עדיין השחקנים כעובדים, והכרה במערכת היחסים שבין שחקן לקבוצה כיחסי עובד ומעסיק באה אל העולם רק במועד מאוחר יותר. מכאן נובע כי בעת שקבע המחוקק את קיומה של בוררות סטוטורית בענף הספורט, לא ניתן לייחס כוונה לכלול במסגרת זו תובענות שעילתן בזכויות קוגנטיות – זכויות שבאותו מועד כלל לא היו נתונות לשחקנים וממילא אף לבית הדין לא היתה סמכות לדון בתביעות שחקנים הנובעות מהן.

51. כאמור, אחד הטעמים המרכזיים השב וחוזר בהלכות השונות שניתנו, הוא ההכרה בידע ובמומחיות של הבוררים במוסדות שיפוט אלה, הבקיאיים בתבניות ההעסקה והשכר הייחודיות לענפי הספורט השונים. עם זאת, מן העבר השני, לא יכול להיות חולק ביחס למומחיותן של ערכאות בית הדין לעבודה לדון בסכסוכים שעניינם זכויות קוגנטיות, המושתתות על חקיקת המגן, ובהתאם לכך מתן הסמכות הייחודית לדון בעילות שביחסי עבודה בסעיף 24(א) לחוק בית הדין לעבודה, התשכ"ט-1969. כפועל יוצא מכך, במקרים בהם מדובר בהליכים בין שחקן לקבוצה, שעילתם בזכויות מכוח חקיקת המגן, מתעוררת השאלה איזו מומחיות רלוונטית יותר, ועל כן, "גוברת": האם מומחיותו של מוסד הבוררות, המצוי ברזי תבנית ההעסקה הייחודית של השחקנים, או שמא זו של בית הדין לעבודה, אשר בירורן של מחלוקות בין עובד למעסיק בכלל, ובירורן של מחלוקות שעניינן במשפט העבודה המגן בפרט, הן לחם חוקן, וביחס אליהן קיימת לו סמכות ייחודית (שפורשה בפסיקה בדווקנות)?

52. כפי שיפורט להלן, לעמדת היועצת המשפטית לממשלה, האיזון שערכה הפסיקה, לפיו כאשר מדובר בזכויות קוגנטיות, מומחיותו של מוסד הבוררות נסוגה אל מול מומחיותו של בית הדין, גם כאשר מדובר בבוררות סטוטורית מכוח חוק הספורט, הוא איזון ראוי המביא לידי ביטוי את כלל השיקולים והאינטרסים הנוגעים לעניין.

53. כידוע, בבואנו לפרש הוראת חוק, עלינו "לפעול במסגרת שלושה מרכיבים אלה: מרכיב של לשון, מרכיב של מטרה ומרכיב של שיקול דעת".¹⁸ נקודת המוצא היא לשון החוק, על שלל המשמעויות האפשריות שניתן לחלץ ממילותיו. בשעה שלשונו של החוק מאפשרת כמה חלופות, יש לפרשו בהתאם לתכליתו – הן הסובייקטיבית והן האובייקטיבית.

54. **בחינת הפרשנות הלשונית** – הלכה היא כי "מסע הפרשנות מתחיל בלשון החוק".¹⁹ לפיכך, שומה עלינו "לחלץ ממילות החוק את שלל המשמעויות אשר נמצאות במתחם האפשרויות הלשוניות ולהסיר מדרכנו את אלו הנעדרות כל עיגון לשוני".²⁰

55. מילות סעיף 10 לחוק הספורט "וכן בדבר שכר ותשלומים לספורטאים, למאמנים ולבעלי תפקידים אחרים" עשויות להוביל לשתי משמעויות לשוניות, מצד אחד אפשרות

¹⁸ אהרן ברק פרשנות במשפט כרך ראשון: תורת הפרשנות הכללית, 222 (1992).

¹⁹ רע"א 3899/04 מדינת ישראל נ' שמואל אבן זוהר, פ"ד סא(1) 301 (2006) פסקאות 14 ו-15.

²⁰ בג"ץ 7803/06 ח'אלד אבו ערפה נ' שר הפנים, פס' 29 (נבו 13.9.2017). וראו עוד: ע"א 8622/07 רוטמן נ' מע"צ החברה הלאומית לדרכים לישראל בע"מ, פסקה 34 (נבו 14.5.2012); ע"א 8863/07 ב.מ. כפריס דדו בע"מ נ' מנהל מע"מ חיפה, פסקה 18 (נבו 28.3.2010); ע"א 8453/09 קרן נ' בנק דיסקונט לישראל בע"מ, פסקה 19 (נבו 2.1.2012).

לדון גם בזכויות קוגנטיות ומצד שני הן יכולות להצביע גם על כך שהכוונה היא הסמכת המוסד הפנימי לדון בענייני שכר באופן כללי מבלי להוות מקור סמכות לדון בענייני שכר קוגנטיים בהתאם לחוקי המגן. החיבור בין המילים "שכר ותשלומים" יכול להעיד על כך שאין כוונה לסמכות לדון בזכויות עובדים אלא לתשלום בעד שירות. כאמור לעיל כפי שיפורט להלן בהרחבה, בעת חקיקת חוק הספורט שחקנים לא נחשבו לעובדים שמתקיימים בינם לבין האיגודים יחסי עובד-מעסיק, כך שביחס אליהם ממילא ניתן לומר שהכוונה באותה עת הייתה לתשלום בעד שירות.

56. במועד חקיקתו של חוק הספורט, שחקנים לא הוכרו כעובדים, ומערכת היחסים בינם לבין אגודות הספורט לא הוגדרה כמערכת יחסים של עובד ומעסיק. כך, בענין **הפועל מחוז תל אביב, התאגדות לתרבות הגוף נ' מורדכוביץ'**²¹ (להלן: "**עניין מורדכוביץ'**") שניתן על ידי בית הדין הנכבד בשנת 1979, נפסק כי לא התקיימו יחסי עבודה בין המשיב – שחקן בקבוצת הכדורגל של אגודת הפועל, שקיבל תשלומים חודשיים ובנוסף מענקים עקב הצלחה במשחקים ומענק שנתי – לבין האגודה, החברה בהתאחדות לכדורגל בישראל. בית הדין הנכבד פסק באותו ענין כי "**היחסים שבין התאגדות כאמור לבין חברה, העושים במסגרת הפעילות הרגילה של ההתאגדות מכוח חברות בה, הם יחסים חוזיים, עת תוכן ומהות היחסים עולים מעצם החברות והם קשורים ומותנים בחברות**".

57. ברבות השנים, בכל הנוגע לליגות **הבכירות**, קרי ביחסים שבין כדורגלן מן הליגה הלאומית או הליגה הארצית (כיום ליגות העל והלאומית), לבין אגודת הספורט שבמסגרתה הוא מתאמן ומשחק, ענף הכדורגל לבש אופי מקצועני יותר, כלכלי יותר, ופחות חובבני; ולמעשה הוכרו יחסי עבודה בין הכדורגלן לבין האגודה. ראה: בג"ץ 176/90 **מכנס נ' שר העבודה והרווחה**²² (שם אמנם בכל הנוגע לשאלת מעמדו של שחקן הכדורגל בישראל לצורך דיני הביטוח הלאומי), לאמור:

"19. לסיכום חלק זה נשוב ונאמר, כי לאחר בחינה מקיפה וכוללת של מערכת היחסים המתקיימת כיום בין כדורגלן, מן הליגה הלאומית או הליגה הארצית, לבין אגודת הספורט שבמסגרתה הוא מתאמן ומשחק, מצטיירת תמונה ברורה: אין לך כמעט סממן, מאלו המשמשים בדיני עבודה לקביעת קיומם של יחסי עובד מעביד, שאיננו מתקיים במערכת היחסים האמורה.

26...עמדנו כבר לעיל על מאפייניו המובהקים של העיסוק בכדורגל בליגות הגבוהות, המצביעות בבירור על היות השחקן עובד- שכיר של אגודתו..."
(ההדגשה הוספה – הח"מ).

58. בהמשך, לאחר כשני עשורים וחצי, התבררה בבית הדין הארצי לעבודה שאלה עקרונית נוספת הנוגעת לשחקני כדורגל, בדבר תוקפן וחוקיותן של הוראות בתקנוני המשמעת של קבוצות כדורגל הנוגעות להטלת קנסות והשעיית שחקנים. וכך נקבע בפסק הדין בעניין

²¹ דיון (עבודה ארצי) לח/20-3 "פועל" מחוז תל-אביב, התאגדות לתרבות הגוף נ' מורדכוביץ' (נבו 25.1.1979).
²² בג"ץ 176/90 **מכנס נ' שר העבודה והרווחה המוסד לביטוח לאומי ואח'** (נבו 28.10.1993) (להלן: "**עניין מכנס**").

4. נקודת המוצא בבחינת השאלה העקרונית המתעוררת הינה ששחקני כדורגל הם בבחינת עובדים כך שחלים עליהם דיני משפט העבודה. מנקודת מוצא זו מתחייבת המסקנה כי תקנוני המשמעת של קבוצות כדורגל חייבים לתאם להוראות חוק הגנת השכר, התשי"א – 1951, כמו גם לעניין ההגבלות המוטלות על השעיית עובד, תוך הקפדה על קיום כללי חובת השימוע (ההדגשה הוספה – הח"מ).

59. מן האמור לעיל עולה, כי במועד חקיקתו של חוק הספורט, לא הוכרו עדיין השחקנים כ"עובדים", ועל כן, כאמור, מהבחינה הלשונית, אין הכרח ללמוד מהמונח "שכר" המופיע בסעיף 10 לחוק הספורט את ההסמכה של בתי הדין המקצועיים לדון בזכויות קוגנטיות.
60. פרשנות תכליתית – כאמור, לאחר בחינת לשונו של החוק, השלב השני במסע הפרשנות הוא בחינת תכליתו של החוק, שהיא "כוכב הצפון של הפרשנות" אשר "תכריע את כפות המאזניים שנושאות את המשמעויות הלשוניות השונות". וכן נפסק בעניין זה על ידי בית המשפט העליון:

"תכלית החקיקה היא המטרות, הערכים, המדיניות, הפונקציות החברתיות והאינטרסים, אשר דבר חקיקה נועד להגשימם. תכלית החקיקה הינה מושג נורמאטיבי. היא מורכבת מתכליתו הסובייקטיבית של דבר החקיקה ומתכליתו האובייקטיבית. תכליתו הסובייקטיבית של דבר החקיקה היא התכלית אשר יוצר החוק ביקש להגשים בשעת חקיקתו. זו 'כוונת המחוקק'. תכליתו האובייקטיבית של דבר החקיקה היא התכלית שדבר החקיקה נועד להגשים בחברה דמוקרטית מודרנית. זו 'מטרת החקיקה'".²⁴

61. כפי שיפורט להלן, לנוכח חשיבות השמירה על זכויות קוגנטיות והאינטרס הציבורי הגלום בכך, וכן בהיעדר המומחיות הנדרשת לשם דיון ראוי בהן, קשה להניח כי תכלית החוק היא לאפשר דיון בזכויות אלה במוסדות הפנימיים.
62. כעולה מן ההלכה שיצאה מעמו של בית הדין הנכבד, כאשר עסקין בזכויות קוגנטיות, מגולם בסכסוך אינטרס ציבורי החורג מעניינם של הצדדים להליך הפרטני. וכך נפסק בדיון לג/3-12 (ארצי) צ'בוטרו נ' אברה: ²⁵

"... שנית, זכות שהוקנתה לעובד מכוח חוק הבא להגן עליו אינה ניתנת לווייתור, לא ויתור מפורש ובוודאי לא ויתור מכללא. התפישה, כי אף בדיני עבודה יש להעמיד בראש סולם הערכים את קדושת רצון ההתקשרות של הצדדים, אינה מקובלת עוד. בעידן קודם ראו אמנם בחוזה העבודה ביטוי לרצונם ה"חופשי" של המעביד והעובד, חרף העדר שיוויון כלכלי, חברתי או

²³ עס"ק (ארצי) 18128-04-14 הסתדרות העובדים הכללית החדשה- הסתדרות המעו"ף - הפועל רמת גן אסי גבעתיים החדשה (2010) בע"מ (נבו 27.10.2015).
²⁴ בג"צ 693/91 ד"ר מיכל אפרת נ' הממונה על מרשם האוכלוסין במשרד הפנים, פ"ד מז(1) 749, 764 (נבו 29.3.1993).
²⁵ עבודה ארצי 12-3/לג צ'בוטרו נ' אברהם, ד(1) 173 (1972).

מעמדי שבין הצדדים. אולם ככל שהתרחבה רשת משפט העבודה, המסדיר, חדלו יחסי עבודה ותנאי עבודה להיות תלויים בחללו של "רצון הצדדים", ונהיו יותר ויותר שזורים ונתמכים ברקמת הוראות חוק והסכמים שתרמו לתקנת הציבור, שכן הוראות אלה היו גם לתועלת המעבידים, שראו בביצוען ערובה להתחרות הוגנת בינם לבין עצמם, ומשק המדינה אף הוא יצא נשכר מקיום תנאי עבודה משופרים ומתוקנים יותר. ויש לזכור עוד שהוראות חוק אלה, המקנות זכויות לעבוד, נתונות להשגחתו של מנגנון הפיקוח הממשלתי, והמפר אותן עשוי לתת על כך את הדין במשפט פלילי. מכאן שוויתור עובד על זכות מעין זו מהווה פגיעה בסדר הציבורי, ואין לו תוקף מחייב. וכשם שידו לא היתה ביצירת הזכות, בקיומה, בשמירה עליה, כן לא יוכל העובד למחוק אותה במחי יד. ודין אחד לויתור שנעשה מראש, בשעת קיום יחסי עבודה, או לאחר שנותקו.

ראה le traite du droit du travail, g.h. camerlynck[4] Les- vol. I .. 331salaire, p II; 156- 150Contract de travail, pp- ed, vol. I .. 331 שעה שרצה המחוקק להתיר פשרה בזכות שהוקנתה על ידו לעובד, עשה זאת במפורש, ובכפוף לסייגים מגבילים (ראה סעיף 29 לחוק פיצויי פיטורים)."

63. במצב דברים זה, על פני הדברים, קיום בוררות ביחס לזכויות אלה אינו עולה בקנה אחד עם ההלכה לפיה לא ניתן לוותר עליהן. במאמר מוסגר יצוין שנראה כי השאלה האם מדובר בעובד "חזק" או "חלש" אינה רלוונטית, ומכל מקום, נדמה כי נימוק זה, שצוין בפסק דינו של בית הדין האזורי בענין **בן שושן - בית"ר ירושלים**, אינו יכול לשמש כצידוק לבירור הסכסוך במוסד לבוררות, שכן הזכאות לזכויות קוגנטיות אינה מוגבלת אך לעניינם של עובדים "חלשים", ומכל מקום מתגובת ההסתדרות שהוגשה בהליך זה עולה טענה כי רמת ההשתכרות של המערער בהליך זה אינה בהכרח משקף את עניינם של כלל או מרבית השחקנים.

64. באשר לסוגיית המומחיות, לעמדת היועצת המשפטית לממשלה לא בכדי קבעה הפסיקה כי הסמכות לדון בזכויות קוגנטיות מסורה לבית הדין לעבודה, לו יש מומחיות מוסדית בדיני עבודה. זאת, לנוכח חשיבות השמירה על זכויות קוגנטיות והאינטרס הציבורי המגולם בכך, בעוד שכאשר מדובר בחברי המוסדות הפנימיים, אין כל הכרח ששופט בדימוס, או כל חבר אחר במוסדות הפנימיים, יהיו בעלי מומחיות בתחום דיני העבודה. מפרשנות תכליתית של החוק עולה כי קיים קושי ליחס לו כוונה לאפשר דיון בזכויות אלה במוסדות הפנימיים. האפשרות לנסות ולייצר כללי אצבע שיבטיחו את מימוש הזכויות הקוגנטיות, כגון קביעה כי המוסד לשיפוט פנימי ידון בזכויות קוגנטיות אך ורק בהתאם לדין המהותי, או קביעה לפיה ידאג למומחיות המותב הדין בזכויות מכוח חקיקת המגן, ועוד, מצביעים אף הם, לעמדת היועצת המשפטית לממשלה, כי קיים קושי לפרש את החוק הקיים ככזה המקנה סמכות למוסד השיפוט הפנימי לדון בזכויות קוגנטיות בלא הסמכה מפורשת לכך.

65. על דברים אלה יש להוסיף, כי במסגרת הסכסוכים השונים המובאים להכרעתו, עוסק בית הדין לעבודה במגוון רחב של תבניות העסקה ושכר מורכבים, שמחייבים אותו, בכל פעם מחדש, לצלול ולהעמיק בנבכי ההוראות השונות האופייניות לכל מגזר תעסוקתי, על

ייחודיותו. לעומת זאת, אין ערכאה נוספת, מלבד בית הדין לעבודה, העוסקת בתובענות שעילתן זכויות קוגנטיות. בית הדין לעבודה, העוסק בסוגיות אלה כדבר שבשיגרה, ואשר לו נתונה הסמכות הייחודית מכוח חוק, מהווה בהקשר זה "המגרש הביתי" לביור תובענות מסוג זה.

66. יפים בהקשר זה דבריו של בית המשפט העליון (כבוד השופט י' כהן) בענין **הסתדרות מכבי ישראל**:²⁶

"מפסקי-דין אלה ניתן ללמוד על מגמת בתי-המשפט לשלול דיון בבוררות, כשהסכסוך מתייחס לחוקים אשר מטרתם להגן על הציבור או על חלק ממנו וכשאלה הם חוקים שאין להתנות על הוראותיהם.

השאלה בפני איזה פורום מתברר הסכסוך אינה כאן טכנית בלבד, אלא ניתן להגיד ש"הדין מהווה כביכול פונקציה של הדין" כדברי פרופ' זילברג בספרו המעמד האישי בישראל (בעמוד 6), וכפי שהוסבר על-ידי השופט זילברג בהרחבה ב-ע"א 238/53, [10], בע' 19, 20" (ההדגשה הוספה – הח"מ).

וכמו כן:

"אין אנו מטילים ספק בכשרם ובישרם של הבוררים המתמנים לפי תקנון העותרת, אולם אין להכריע בבעיה שבפנינו לפי התכונות האישיות של הבוררים".

67. זאת ועוד. אחד הנימוקים שהובאו בפסיקה כהצדקה למתן פרשנות מרחיבה לסמכותו של מוסד השיפוט הפנימי הוא הצורך במתן מענה מהיר ומיידי ביחס ל"חריגות בפעילות הספורטיבית באותו ענף, כדי להבטיח פעילות ספורט רצופה וסדירה". ואולם, ספק אם רציונאל זה רלוונטי ביחס לביור תובענות שעילתן זכויות קוגנטיות (זאת בשונה מנושאים הכרוכים בפעילות הספורטיבית עצמה), ויותר מכך, מהירות זו עלולה לבוא על חשבון זכויותיו של העובד, תוך פגיעה משמעותית בזכות הגישה לערכאות.

68. כך, למשל, כעולה מתקנון המוסד לבוררות, תקופת ההתיישנות להגשת תביעות היא בת 18 חודשים, תקופה קצרה לאין ערוך ביחס לתקופת ההתיישנות הרגילה, החלה ביחס לזכויות מתחום משפט העבודה. ברי כי הוראות התקנון ממילא אינן יכולות לגבור על הוראות ההתיישנות הקבועות בחוק והאיזון שנקבע בהם למימוש הזכויות הקוגנטיות. עוד יצוין, כי מעיון בתקנון עולה שהגשת הליכים לפני המוסד לבוררות מחויבת בתשלום אגרות, לכאורה ללא אפשרות במתן פטור אלא רק דחיית תשלום האגרה, ובתשלום שכר לבורר, דבר שעשוי לעורר קושי בהיבט של דרישות מחמירות לעומת הקבוע בבתי הדין לעבודה.

69. בנוסף, התנאה על זכות הערעור וגישה לערכאות כפי שקבועה בסעיף 11 היא חריגה. סעיף 11(א) לחוק הספורט אף שולל זאת במפורש ביחס לתחום המשמעת - "...החלטות ערכאת השיפוט הפנימית העליונה בענייני משמעת יהיו סופיות ואין לערער עליהן לפני בית משפט".

²⁶ בג"ץ 115/77 **הסתדרות מכבי ישראל קופ"ח מכבי כוללת קופ"ח אסף**, אגודה לעזרה רפואית נ' בית-הדין הארצי לעבודה, לב(1) 214 (1977).

ביחס לשאר הנושאים זכות הערעור נשאבת מחוק הבוררות (בהיעדר חקיקה המעגנת מפורשות את סמכות בית הדין לעבודה לדון בערעור), ומשכך היא מוגבלת לעילות ההתערבות בפסק בורר, באופן שמגביל את זכות הגישה לערכאות. יש בכך כדי לחזק את הפרשנות התכליתית לפיה לא יהיה זה ראוי לאפשר למוסדות הפנימיים לדון בזכויות הקוגנטיות.

70. באשר לצורך במתן מענה מהיר ומיידי (למשל כדי שלא לפגוע במשחקים האמורים להתקיים) הרי שבמקרה הצורך ניתן יהיה להתמודד עם צורך זה תוך שימוש בכלים הדיוניים המאפשרים דיונים דחופים לפני ערכאות בית הדין לעבודה, כמו למשל הגשת בקשה לצווי מניעה זמניים.

71. עוד יצוין בהקשר זה כי בהתאם לתקנון המוסד לבוררות, סמכותו של המוסד לבוררות משתרעת, בין היתר, על סכסוכים הנוגעים ל"עניינים החוזיים" שבין שחקן לקבוצתו. ואולם, זכויות קוגנטיות מקורן, כידוע, בחוק, ולא ביחסים החוזיים שבין הצדדים, ועל כן נראה כי גם בכך יש תימוכין לגישה לפיה סמכות המוסד לבוררות אינה חלה על תביעות המבוססות על חקיקת המגן, שמאחוריה עומד, כאמור, אינטרס ציבורי החורג מעניינם של הצדדים להליך הפרטני.

72. אמנם, גישה זו עלולה לגרור עמה, מניה וביה, פוטנציאל לפיצול הדיון בין שתי רשויות שיפוטיות, אשר האחת תדון בנושאים הקוגנטיים, והשניה ביתר הזכויות הנתבעות. בפסק דינו של בית המשפט העליון בעניין דיין (שלא עסק בנושא חוק הספורט) נקבע כי "אין כל מניעה לכך שהבורר ידון בשאלה אם העותרת זכאית לשכר עבודה, ואילו בית-הדין ידון בשאלה אם העותרת זכאית לפיצוי הלנת שכר". עם זאת, צוין באותו עניין כי הפיצול בין התביעות עשוי, בנסיבות מתאימות, לשמש כשלעצמו "טעם מיוחד" שלא לעכב את ההליכים, על פי סעיף 5(ג) לחוק הבוררות אך כי "טעם זה אינו קיים במקרה שלפנינו, שכן ההליך העיקרי הוא לשכר העבודה וההליך הטפל הוא לפיצוי הלנת שכר, ובעניין זה מן הראוי הוא שיקבע העיקר ולא הטפל". בהמשך לעקרון של "הלך הטפל אחר העיקר", בפסק דינו של בית הדין הנכבד בעניין דורון כץ נקבע כדלהלן:

"... לא אחת מגיעות לבתי הדין תביעות במיגוון של עניינים שחלקם מבוססים על משפט העבודה המגן וחלקם לא. ראינו כי כיבוד הוראות הבוררות מתייחס לאותם עניינים שאינם מעוגנים במשפט העבודה המגן (למשל – סכסוך בעניין גובה שכר עבודה שמקורו בחוזה אישי שמעל לשכר המינימום) ואילו העניינים שמתחום המשפט המגן יידונו בבית הדין לעבודה. מצב זה הינו פוטנציאל לפיצול הדיון, דבר שהוא אפשרי אך לא תמיד רצוי ... בקשר לכך נתון לבין הדין שיקול דעת אם להעביר חלק מנושאי הדיון לבוררות, זאת מכח סעיף 5(ג) לחוק הבוררות. במסגרת שיקול הדעת יבחן בית הדין מהם עיקר העניינים שבתביעה תוך שהוא נותן דעתו, בין השאר, לעקרון של 'הלך הטפל אחר העיקר'......"

מכל האמור לעיל עולה כי צדק בית הדין האזורי בהחלטתו שלא להעביר את תביעת המשיב לדיון במסגרת השיפוט הפנימית של איגוד הג'ודו. בקשר לכך

נעיר כי לא נתנו דעתנו לשאלה אם קיימת הצדקה לפצל את הדיון ולהעביר חלק מן התביעה שאינה מעוגנת במשפט העבודה המגן אל המוסד לבוררות של איגוד הג'ודו. שאלה זו לא עמדה לדיון בבית הדין האזורי ואף לא בפנינו. בקשר לכך נוסיף ונעיר כי פשיטא שטעמים הנעוצים ביעילות הדיון מצדיקים לקיים דיון בכל הנושאים שעל הפרק במסגרת אחת ופיצול הדיון הוא חריג ויעשה כך מטעמים מיוחדים ומנומקים" (ההדגשה הוספה – הח"מ).

73. עניין זה של פיצול פוטנציאלי של הדיון נדון אף בענין שוויג, שם קבעה כבוד הנשיאה ארד כדלהלן:

"בטרם סיום, אציין, כי אמנם, על פני הדברים, צודקים המבקשים כי ישנו חלק לא מבוטל בתביעות אשר אינו מכוח זכויות קוגנטיות. אולם, המבקשים לא השכילו לשכנעני כי בית הדין האזורי טעה עת החליט להשאיר את התביעה כולה להתברר בפניו. זאת, נוכח פסיקת בית דין זה, כי כאשר ישנם רכיבי תביעה שאינם בני בורות, יש בכך כדי להצדיק "החלטה לא להעביר לבוררות גם את סעיפי התביעה האחרים, על אף שאינם נוגעים למשפט העבודה המגן, וכל זאת כדי למנוע דיון מפוצל בין שתי רשויות שיפוטיות שונות, מצב שלדידי פוגם ביעילות, גם אם יתר רכיבי התביעה הוא הרוב" (ראו: עע73/08 יהלומי מסיקה צ'ינו ובניו – עראקי יעל, טרם פורסם, ניתן ביום 14.9.2009, סעיף 6 לפסק דינו של השופט רבינוביץ, אליו הצטרף בעניין זה הנשיא אדלר, ואיתם הסכימו נציגי הציבור מר אבישי ספיר ומר יצחק דויטש, ובניגוד לדעתו של השופט שמואל צור)".

מכל מקום יובהר כי מתווה של פיצול הדיון קיים כידוע גם בהקשרים אחרים.

74. לעמדת היועצת המשפטית לממשלה, בהליכים בהם מתעוררות סוגיות "מעורבות", קרי, סוגיות מכוח זכויות קוגנטיות וסוגיות שאינן מעוגנות במשפט העבודה המגן, ניתן לפעול בהתאם לכלל "הלך הטפל אחר העיקר", ובכך למנוע את פיצול הדיון, אשר הינו אפשרי אך לא רצוי כעניין של מדיניות משפטית.

75. בכל הקשור לשאלת בית הדין הנכבד בהחלטתו מיום 30.6.2021, קרי, "האם יש מקום להבחנה בין ספורטאים שונים בכלל, לבין שחקנים הפועלים במסגרת שתי הליגות הבכירות הפועלות במסגרת ההתאחדות לכדורגל בפרט", הרי שמן האמור לעיל עולה כי מדובר בעמדה עקרונית שאינה עורכת הבחנה בין סוגי הספורטאים, ועל כן, אין מקום לערוך הבחנה בין עובדים שהם לכאורה "חזקים" או "חלשים", כשם שלא נעשית הבחנה מסוג זה בנוגע לזכויותיהם הקוגנטיות של עובדים במגזרים אחרים במשק.

דנה מנחה, עו"ד

סגנית בכירה א' במחלקה למשפט העבודה

בפרקליטות המדינה

היום: א' סיוון תשפ"ב, 31 מאי תשפ"ב